

Újjászületés az Angyalok Városában

- ahogy én láttam -

Egy saját tapasztalattal járulok a marfan szindrómával kapcsolatos történetek sorához.

Jó olvasni, ahogy a különféle gyógykezeléseken átesett emberek el tudják mondani sokszor szenvedésekkel terhelt életüket.

Jó az is, amikor azt érzékelem, hogy az életkilátások, a későbbre várható különféle súlyosságú események ismeretében úgy tudnak szólni ezek az emberek, hogy humoruk, életvidámságuk nem csorbul.

Sokat lehet tanulni tőlük. Volt alkalmam megtapasztalni nagy létszámú összejövetelen, hogy a marfanosokat a sokszor jellegzetes külső megjelenésen és a közös rendellenességeken kívül nemcsak a közös sors, hanem az azt körülengő humor, jó kedély is jellemzi.

Én nejem történetét írom itt le, biztos vagyok abban, hogy a leírtak messze alulmúlják majd a valós élményeket. Írhatnám azt is, hogy külső szemlélő vagyok, de ez nem igaz. Jóllehet, nem én viseltem ezeket a gyógykezeléseket, ami az én jelenlétemben történt, és amit én tapasztaltam, az nem maradhatott külső esemény. Hogy hol vált belsővé? Ki-ki próbáljon ráérezni, ráhangolódni, biztosan érezhető, szinte kézzel fogható lesz, amikor az olvasó ezekhez a befelé nyíló kapukhoz ér.

Tessék belépni!

A kezdetek

A történet 1998. decemberében kezdődött. No, nem azért, mert már akkor lett volna fogalmam erről az egészről, hanem mert nejemmel, Évával akkor ismerkedtem meg. Erről egy külön nagy fejezet, talán regény szólhatna, de az egy másik regény lesz egyszer ...

Homályosan emlékszem, említett valamit arról, hogy ügyelnie kell a magas vérnyomásra, mert hajlamos az aneurizmára. Én persze azt se tudtam, mi az, eszik-e vagy isszák. Elmagyarázta nekem, hogy gyengék az érfalai, és verőér tágulatok, amik egy nagyobb nyomásváltozástól elpukkadhatnak. Lehet a hasüregben, az agyban, vagy a test bármely részében, általában alattomosan, rejtve.

Azt már megismerkedésünk legelején, a személyes találkozás előtt elmondta nekem – pontosabban leírta, mert e-mailen ismerkedtünk meg -, hogy gyerekkori szemproblémái voltak, sőt egy rollerbaleset későbbi következményeként a bal szemét elvesztette, és a jobb szeme is műtött, az orvosok, akik először látják, azt kérdik: „Ön mivel lát?”

Előjelek

Valamikor 2002-2003. táján Éva vérnyomása a megszokottnál magasabb lett, és tartósan úgy is maradt, gyógyszereket kellett szednie. Az akkoriban történtek – szembevérzés, vese és tüdő vérzései, valamint az akkoriban televízióban látott, sportpályákon sorozatban megesett hirtelen szívhalál – arra a következtetésre juttattak bennünket, hogy el kell kezdeni az aneurizma kutatást.

Közben látóköribe került a marfan szindróma is, mint alapbetegség, és elkezdtünk alaposabban utána nézni. Megdöbbenésünkre mindössze az interneten találtunk információt, valamint később Dr. Szabolcs Zoltán professzor úrtól.

Út az első műtéthez

Számítottunk arra, hogy megtalálják az aneurizmát, de arról álmodni se mertünk volna, hogy éppen ott... Nos, a tágulatot megtalálták rövid időn belül: a szívgyökben, a főaorta betorkollásánál. Szép nagy, fokhagymához hasonló képződmény ékeskedett a pásztorbot alakú főverőér végén.

Minden eshetőségre felkészültünk. Vidéken éltünk, és ismerve az esetleges érrepedés kockázatát, közvetlen telefonszámot szereztünk egy közeli légi mentős csoporthoz, hogy ha kell, gyorsan kórházhoz juthassunk.

Hosszú vívódás, gyötrődés után – amit itt nem szeretnék részletezni – úgy döntöttünk, hogy a veszélyesnek mondott műtétet a Szabolcs utcai kórházban végeztetjük el.

Az első ...

A műtetre 2006. július 24-én került sor. Az előkészületek kifejezetten kellemesek voltak. Persze amikor ilyen minősítéseket alkalmazok, tessék mindig úgy értelmezni, hogy az adott körülményekhez, izgalomhoz képest. Mert bizony nem voltam nyugodt. A műtét előtti gyenge légzésfunkció nem jót jelentett.

Am, amikor vasárnap, július 23-án bementünk az osztályra, hogy Éva befeküdjön, megnyugodtunk kicsit. A szobában ugyanis egy betegtárs volt, akin egy hete végeztek olyan műtétet, amire Éva készült, és láthatóan jól volt. Örömmel konstatáltuk, hogy ennél jobb módszert el se tudunk képzelni egy műtét előtt álló ember megnyugtatására.

Mi a feleséggel megismerkedésünk óta a legvadabb helyzetekben is tudunk együtt nevetni, viccelődni. Ez most is remekül működött. Vasárnap délután megkezdték az előkészületeket. Nevezetesen a borotválást is. Nem tudtam megállni, hogy megjegyezzem, az én nejem a fazonigazítás révén mennyit fiatalodott ezen pár perc alatt ... Nem részletezem, kiből mi nem folyt el a nevetéstől...

És eljött a hétfő. Reggel hét. Még egy vizsgálat kell a műtét előtt: a biztonság kedvéért egy érfestést el kell végezni, ne a műtőasztalon derüljön ki, ha a koszorúerekhez is hozzá kell nyúlni. Éva már kába volt a nyugtatóktól, így a művelethez is jó hangulatban gurították be, és amikor kész volt, rock koncerthez illő csápolás kíséretében, nevetgélve jelentette be, hogy koszorúereit egy huszonéves is megirigyelhetné. Közben persze irány a műtő.

És innen csak a néma csend. Nem kívánom senkinek a várakozás örömeit. Szerencsére az öt óra viszonylag eltelt. Ismerősök, barátok, jó anyáink telefonáltak, érdeklődtek, mi van.

És nagy sokára, hosszú-hosszú, éveknek tűnő órák után jött a hír: kész! Éva stabil, a szíve spontán indult, életfunkciói rendben vannak.

Másnap lehet látogatni. Én intenzív osztályon életemben alig fordultam meg, így az ott látottak, hallottak, a géphangok, a csendes szusszanások, csipogások kellőképpen sokkoltak, de Éva gyorsan javuló állapota elterelte a figyelmemet.

Gyorsan, látványos javulás kíséretében telt el a hét. Mindössze egy esemény kavarta fel a kedélyeket, a műtét utáni hét hétfőjén. Délelőtt kiszedték a varratokat, és elkísértem a kontroll vizsgálatokra. Ultrahang, röntgen, stb. Mondanom se kell, hogy Éva vitalitása folytán mindezt úgy, hogy több épületet, sőt a röntgenezéshez egy félemeletet is saját lábán járt meg. Kellemesen elfáradt, elmondása szerint fájdalmai nem voltak. Azt tudni kell, hogy Éva fájdalomküszöbe átlagon felüli, amit más csak ordítva tűr, az neki pusztán csak kellemetlen. Am jött a délután, ebédidő után. Én szokás szerint készültem bemenni hozzá, és felhívtam telefonon. Legnagyobb meglepetésemre a „hol vagy?” kérdésre azt mondta: „nem tudom”. Nem részletezem a beszélgetést. Kiderült, hogy szinte semmire nem emlékszik, azt se tudja, hol van, és miért. Egész délután efelől érdeklődött, de láthatóan nem jegyzett meg semmit a válaszokból, folytonosan ugyanazokat a kérdéseket ismételte. Kiderült, hogy az amnézia okozója a xanax, valamint vélhetően a délelőtt átélt – de akkor kikapcsolt - fájdalom a varratszedésnél.

Végül szerdán átvitték rehabilitációra Nagykőrösre, ahol augusztus közepéig volt, és nagyon szépen erősödött.

Utóreggések

A műbillentyű beépítése azt eredményezte, hogy folyamatosan, élete végéig véralvadásgátló szert kell szednie. Ennek azonban nem maradtak el a szövődményei.

A legfélelmetesebb 2006. decemberben történt, egy héttel karácsony előtt. Éva orrában pattant el egy ér, és több kórházat végigjárva végül Kecskeméten oldották meg a problémát. Ma már tudjuk,

hogy az akkor szedett véralvadásgátló drasztikus, hirtelen hatása okozta a bajokat. De ezen is túl voltunk.

A döbbenet

Minden szép lassan megoldott probléma, nehézség mellett örömteli évek jöttek. Éva műtét előtti fáradékonysága megszűnt, erős volt, dinamikus. 2007-ben remek erőnlétben csinált végig egy horvátországi üdülést sok túrázással, valamint nyáron egy hónapos programot lányánál, Beánál Los Angelesben.

A könnyebbség érzése azonban hamarabb letört, mint azt gondoltuk. 2009. januárjában egy UH kontroll során kiderült, hogy a plasztikázott aorta és környéke ismét tágult, a tágulat mértéke ismételt műtétet igényel. Még nem sürgős, de a váratlan esemény túl gyorsan bekövetkezett, komolyan kell venni.

A hazai szakértők mindegyike úgy ítélte meg, hogy csak akkor vállalja a műtétet, ha a tágulat stádiuma miatt az már nem halogatható, ugyanis a túlélés esélye nagyon kicsi. Az is elhangzott, hogy „talán ha 30-40 körüli lenne, kevésbé lenne gond” ... Ja, azt elfelejtettem írni, hogy ekkor Éva 61 éves volt ... Ennek később még lesz jelentősége.

Nagyon nekikeseredtünk. Egyrészt azért, mert rádöbrentünk az elvégzett műtét hiányosságára, másrészt, mert nem óhajtottuk kivárni, míg életveszélyes helyzet alakul ki.

Már korábban is tapasztaltuk, de igazából ez a felismerés igazolta, hogy bizony szép hazánkban a marfan szindróma nem nyert még kellő figyelmet.

Ez volt az a pont, amikor nagy döntésre jutottunk.

Irány Amerika!

Vergődéseinkről tudtak barátaink, ismerőseink, és a rokonok. Ötleteket ilyenkor elég nehéz adni, legtöbbször tényleg hallgatás kísérte a történetet.

Ám a tények tények, az idő telik, és nem tudtuk, mitévők legyünk. Egy gondolat foglalkoztatta Évát: még mielőtt bármi történne, láthassa Los Angelesben élő lányát, és unokáit. Felvettük a kapcsolatot Beával, és elmondtuk, mit szeretnénk. Terveinket örömmel fogadta.

Nagyon gyorsan jöttek ezek az események, és úgy alakult, hogy már április második felében rendben volt minden az utazáshoz.

Egyet azért még megtettünk indulás előtt. Felkerestük Dr. Szabolcs Zoltán professzor urat, hogy kikérjük a véleményét. Egyrészt magáról a problémáról, másrészt az előttünk álló utazásról. Professzor úr megnyugtatóan nyilatkozott, biztatott bennünket, hogy vágjunk bele az utazásba, érezzük jól magunkat, hazaérkezésünkkor vár szeretettel, és akkor megbeszéljük a további teendőket. Egyúttal azt is említette, hogy ha netán kint történne valami esemény, akkor sincs baj, ott biztosan jó feltételekkel, nagy szakértelemmel, és ezért jó eséllyel fogják a műtétet elvégezni. Ez volt a pont az i-re.

Belevágunk az ismeretlenbe

Így történt, hogy 2009. május 6-án útnak indultunk. Ezt pár hónap ismerkedés követte a kinti körülményekkel: ügyintézés, életmód, közlekedés. És persze az orvosi ellátás, hiszen Éva állapotának nyomon követésére azt mindenképpen meg kellett szervezni. Mindegyik jó tapasztalatokkal kecsegtetett. Hamar sikerült elérni a rendszeres kontrollt.

Beindul a gépezet

Bea egyszer csak nagyon érdekes gondolatokkal jött. Egy véletlen folytán megismerkedett egy marfanos gyerekekkel foglalkozó szívspecialistával. Elmesélte neki a történetet, meg a vívódásainkat. Ő azzal biztatta, hogy édesanyja a lehető legjobb helyen van, mert Amerikában

komoly kutatások folynak a marfan szindrómával kapcsolatban, és jó eséllyel fog találni megoldást a problémára.

Bea azt is megtudta tőle, hogy az USA-ban a marfan szindróma régóta foglalkoztatja az orvosokat, szívsebészek, gyermekgyógyászok foglalkoznak vele, és egy igen kiterjedt alapítvány fogja össze az érintett embereket. Az NMF – National Marfan Foundation – országszerte szervez összejöveteleket, ahol a jó hangulatú tapasztalatszere mellett komoly tájékoztatást kapnak a jelen lévők szívsebészekről, kardiológusokról, gyermekgyógyászoktól a marfan szindrómáról, kutatási eredményekről, életviteli kérdésekről, és alternatív gyógyászati eljárások lehetséges alkalmazásáról. Az igazi első nagy lépés akkor történt, amikor eljött a marfan alapítvány összejövetele az UCLA - University of California, Los Angeles – klinikáján, ahova Bea révén Éva meghívást kapott.

Az összejövetel – mint annyi minden más is, amit Amerikában tapasztaltunk – olyan volt, mint a filmekben: a nagy helyiségben asztaltársaságok, a terem végében hosszú asztalnál a programot lebonyolító alapítványi vezetők, orvosok, szakértők.

Szerény nyelvi tudásunk és Bea fordítása mellett javarészt tudtuk követni a történeti áttekintést – a születési rendellenesség felfedezéséről, híres marfanosokról -, az orvosi bemutatókat.

Éva itt kapott egy kis kártyácskát, ami arra szolgál, hogy ha vele bárhol bármi történik, a mentősök rögtön tudják, hogy marfanos emberről van szó, akit speciális elbánásban kell részesíteni, nevezetesen: nem szabad útjára engedni, amíg meg nem bizonyosodtak arról, hogy nem történt aortarepedés, feltüntetni a szükséges vizsgálati módszereket, és az is rajta van, hogy mik a marfan szindróma ismérvei. A kártyán lévő kis űrlapon fel kell tüntetni tulajdonosának legfontosabb adatait. Így tudnak korrekt gyors segítséget nyújtani. Árusítottak egy kis plasztik karkötőt is, ami szintén a marfan szindrómára hívja fel a figyelmet.

Ami Éva szempontjából nagyon fontos volt, hogy megismerkedtünk Pamelával, egyetemi oktató nővérrel, a szívsebészeti alapítvány egyik vezető személyiségeivel, aki Dr. Childhoz, az UCLA klinika szívspecialistájához irányított. Dr. Child a marfan szindróma specialistája, ő tudni fogja, mi a teendő.

Így jutott Éva Dr. Wang vizsgálójába. Dr. Wang egy bűbájos, kis termetű keleti doktornő, Dr. Child munkatársa. Igen alaposan megvizsgálta Évát. A szemétől a reflexein át a méreteiig. Külön jót mulattunk azon, ahogy kezében a centivel több részletben, pipiskedve, kétszer körülszaladva méregette Éva magasságát, karfesz távolságát.

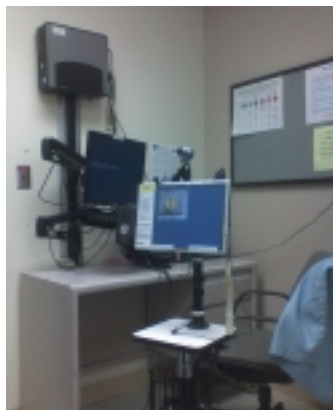
A vizsgálatok után Dr. Child elmondta, hogy folyamatosan figyelni fogják Éva állapotát, a rendszeres vérteszt mellett kellő időközönként el fogják végezni a szükséges vizsgálatokat. Erre az Olive View kórházat jelölték meg. Hallottunk már akkor erről a helyről, mint a szegények kórházáról, de eddig ott nem voltunk.

Kórház a város szélén

A szó legszorosabb értelmében a város szélén. Az Olive View ugyanis Los Angeles legészakibb peremén, Sylmar városrészben van, innen északabbra már csak a hegyek láthatók, mögötte ott rejtőzik az Angeles National Forest.

Az első látogatás várakozáson felüli élmény volt. Egy külsőleg egyszerű, de jól felszerelt kórház, kiváló szakemberekkel, modern eszközparkkal.. Azt tudni kell, hogy Los Angeles népessége igen színes és összetett, ami ugyan egész Észak Amerikára jellemző, de California annyiban érdekes, hogy sok mexikói lakja, ennek megfelelően az angol mellett hivatalos nyelv a spanyol is. Sok a szegény, nagycsaládos ember, sokak számára indokolt az államilag, és más módon megtámogatott egészségügyi ellátás. Ennek egyik helyszíne az Olive View. Mi minden idelátogatásunkkor csodáltuk a szép, dallamos spanyol beszédet, a temperamentumos latin mentalitást. A kórház személyzete is ilyen sokszínű a takarítóktól a biztonsági szolgálaton át az orvosokig.

Így történt, hogy rendszeresen ellátogattunk az Olive Viewba, folyt a megfigyelés, több MRI vizsgálatot elvégeztek. Azért ott is volt részünk meglepetésben, ugyanis az MRI laborban egy magyar asszisztens, Péter segített mindenben.

Nyelvi nehézségeinkre is van megoldás. Az nyilvánvaló volt számunkra, hogy Bea nem mindig ér rá velünk jönni, és fordítani. A kórház azonban ez ügyben is hozott megoldást. Minden vizsgálóból elérhető egy készülék. Voltaképpen egy fordítógép, azaz egy számítógép kizárólag egy skypehoz hasonló kommunikációs programmal. A vonal végén egy tolmács jelentkezik be, és konferenciabeszélgetés útján fordít. De volt, hogy ez éppen nem működött valamiért, akkor meg telefonon, video nélkül oldották meg ugyanilyen precizitással.

Az MRI mérések eredményei hónapról hónapra jók voltak, csak januárban tapasztaltuk, hogy az aortaátmérő jócskán megugrott. Februárban a kardiológián arra a következtetésre jutottak, hogy indokolt a műtét.

A vizsgálatok menetéről érdemes szót ejteni. Az Olive Viewról tudni érdemes, hogy színvonala és fenntartása a UCLA-nek köszönhető, ugyanis az itt dolgozó orvos gyakornokok végzik a vizsgálatokat, a háttérben pedig mindenütt ott van egy „Dr. House” ... Mindig tudtam, hogy nem hülyeségek ezek az amerikai filmek, de hogy ennyire benne fogunk mozogni, azt soha gondolni se mertem volna. De hát ez történt.

A megtágult aortáról szóló leletünket egy fiatal orvos gyakornok nő nézte meg, és azonnal látni lehetett az arcán, hogy baj van. Nem is mondott sokat, kérte, hogy várjunk, konzultál az illetékes kardiológussal. Kisvártatva jött, fordítógépet kért, és beszélt. Hát, a hír nem volt megnyugtató, de ugyanakkor örültünk is. A szakvélemény lényege, hogy jelen állapotban az aortatágulat jócskán meghaladja azt a határértéket, ami indokolja a sürgős műtétet, amit ott kell elvégezni, hazautazásról ilyen állapotban szó sem lehet. A marfan szindróma egyébként is alacsonyabb műtéti indikációs adatot jelent. Tehát szükséges a műtét, két vizsgálat kell, és a továbbiakban a Harbor UCLA kórház veszi át Éva kezelését. Kírija a vizsgálatokat, és a Harborról értesítenek, amikor menni kell.

Mi hazamentünk, és elkezdődött a versenyfutás az idővel. Azt tudtuk, hogy sínen vagyunk, de azt is, hogy nem egy-két napról van szó, lehet, hogy hetek, hónapok várakozása után történik valami. Akkor még nem tudtuk, hogy mást hoz a sors.

Vészhelyzet

2010. április 14. Délután. Ez egy szerdai nap volt. A szokásos INR vértesztre vittem Évát az Olive Viewba. Már rutinszerűen ment minden: Éva be a vizsgálóba, én kint a váróban. Beül a színházi szeparékhoz hasonlóan elválasztott kényelmes karos székek egyikébe, és veszik a vért. Én úgy oldalról csak annyit látok, hogy a vértvételt végző férfi kirohan, és kérdi, van-e itt hozzátartozója Mrs. Eva Karpatinak. Hát, mit ne mondjak ... Táskáinkat a váróban feledve követtem a férfit. Éva falfehéren ül, és a szíve környékét masszírozza. „Chest pain” ... Mondja a férfi. Én állok Évával

szemben, ő halkán mondja, legalább a táskáinkért lépjek ki a folyosóra. megfordulok, hogy kimenjek, és megdöbbszem: mintegy 10-15 ember sürgölődött már mögöttem, köztük betegszállítók, nővérek, orvosok, egyikük talán éppen vizsgálatról jöhetett el, mert fején hajvédő volt, tetőtől talpig zöld kezelábasban, kesztyűben ... Később tudtuk meg, hogy Éva rosszul lett „blue alarm” – vészhelyzet - jelzést váltott ki. Ugyanis még a laborban is ott van a számítógépekben a kórelőzmény, és ha ebben a stádiumban rosszul lett történik, azonnal elindul valami.

Hát, elindult.

Sokat mondok, ha öt perc múlva már egy gurulós ágyon volt Éva, és átgurították a sürgősségre, ahol azonnal ultrahang, röntgen vizsgálatokat csináltak, közben behuzalozták, beműszerezték, monitorozták. Minden tele lett körülötte csipogó, zúgó masinákkal.

A sürgősségin több óra telt el, Éva fájdalmai elmúltak. A közben történtek nem voltak szívderítők. Aki látott akár néhányat a „Vészhelyzet” sorozatból, az némi szolid szeletét ismeri annak, ami ott volt.

Este átvitték a kardiológiai osztályra, ahol felvették az adatait, és elmondták, néhány nap, pár vizsgálat, és átvizsik a Harbor UCLA-be, ahol előkészítik a műtétre.

Micsoda négy nap!

Április 15., csütörtök. Nyaki ütőér vizsgálat. Eredmény remek, semmi kóros eltérést nem találnak.

Április 16., péntek. Katéteres koszorúér vizsgálat. Ez jó néhány órás történet, eredménye negatív egészséges koszorúerek, valamint mázsás nyomókötés.

Április 17., szombat. Orvosi konzultáció. Amint a fogadó kórház jelzi, átvizsik Évát, és ott folytatódik. Ez több nap várakozást is jelenthet.

Április 18., vasárnap. Pechünkre nem tudtam Éva mellett lenni, Beával együtt más dolgunk akadt, ezért telefonon hívott fel délelőtt, váratlanul bejelentették, hogy most jönnek érte, és viszik át. Az akcióról sajnos személyesen semmi élményem, csak Éva elmondása alapján ismerem a kalandot.

Váratlan utazás

Kalandot, mert én tudtam, hol van a Harbor UCLA, és amikor Éva a mentőből tudósított arról, hogy melyik autósztrádán mennek, már tudtam, hogy megváltoztatták az úti célt, meg kell tudnunk a pontos helyszínt, hogy odataláljak. Éva elmondása szerint bizony sokkolta a látvány, ahova vitték. Csak a hatalmas terem közepén lévő diszpécseri pultot látta, körben az üvegfalak mögött beműszerezett embereket. A szívsebészeti intenzívra vitték, és helyezték el. A látvány annyira sokkolta, hogy úgy érezte, talán itt helyben szétkapják. Közben egy nővérrel sikerült beszélni, aki elmondta a pontos helyet. Ezt követően legnagyobb meglepetésére, és megnyugvására egy joviális, őszes férfi, Dr. Szenohradzski János professzor lépett be a szobájába, aki elmondta: aneszteziológusként

kutatást folytat itt, és hallotta az osztály koordinátorától, hogy érkezett egy magyar beteg, gondolta, ránéz. Éva gyógykezelésében ugyan nem kompetens, de ahol lehet, tájékoztatja, segíti megérteni, mi történik körülötte. Mindez még első odalátogatásom előtt történt, és Éva örömmel újságolta nekem telefonon a hírt.

Mint azt megtudtam, Éva a LAC+USC Medical Center (Los Angeles County University of Southern California) klinikájára került. Májig nem derült ki, hogy miért nem a Harbor UCLA, miért változtattak. Dolgom végeztével azonnal útra keltem, és megkerestem a helyet. Már megérkezésemkor, amikor a hatalmas épülettömbhöz értem, éreztem, hogy valami olyan dolog kezdődik, ami sokáig meghatározza az életünket. Végre, a parkolás, a több biztonsági lépcsős beléptető rendszeren át való első bejutás után megtaláltam Évát.

A célegyenes

Lenyűgözött a látvány. maga az egész impozáns, modern épület, és a műszerezettség ... Nemrég épült és – mintegy másfél éve - indult be a kórház, így a legmodernebb, új berendezésekkel felszerelt környezet fogadott. A dupla üvegajtón belül egyetlen betegágy, mellette a műszerek ellátását adó oszlop, a fejrész mögött kutyuk, monitorok, palackok. A bejárat mellett asztalon számítógép. Azt azonnal láttuk, hogy teljes a kontroll, minden szobához, így minden beteghez egy-

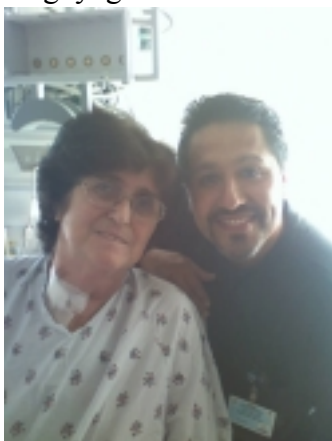
egy nőrsz tartozik, aki minden eseményről azonnal feljegyzést készít a számítógépen. Természetesen ezek a bejegyzések az előtérben lévő pult számítógépein is bármikor megtekinthetők.

Éváról a műszereket és az infúziót egy percre sem vették le. Tudták: a helyzet veszélyes, az értágulat bármikor repedést eredményezhet, ráadásul a hatalmasra tágult aorta részben be is szorult a szív és a mellkas belső oldala közé.

Szenohradszki professzor napi rendszerességgel bejött, érdeklődött Éva hogyléte felől és alkalmanként segített megérteni az orvosi konzultációkat.

Pénteken délután Dr. Fernando Fleischmann, aki várhatóan a műtétet fogja végezni, pontos tájékoztatót adott a tervekről. Elmondta, hogy a régi műbillentyűt ki fogják cserélni, a tágult aortaszakaszt is műrérral pótolják. Terveik szerint a műtét eredményeként a szív körüli veszélyeztetettség meg fog szűnni, ezen a területen a későbbiekben nem lesz szükség beavatkozásra. Az altatás várható időtartama mintegy 8 óra, ebből a műtét 5 óra.

Beszélt a műtét sikerének esélyeiről is. Elmondta, hogy az eddigi tapasztalatok azt mutatták, hogy marfanosoknál is az ilyen jellegű műtétek 93%-a szövödménymentes volt. A maradék esetekre azonban alaposan felkészültek mindig, és nagy eséllyel ezeket is megoldják. És itt emlékeztetnék arra, ami itthon elhangzott Éva korát illetően, miszerint ha 30-40 éves lenne ... Ezzel szemben ott az életkorról nem esett szó, illetve Éva korának tudatában mondta Dr. Fleischmann, amit mondott. Ez megnyugtató volt.

Vasárnap újabb betegtájékoztató. Felixet a spanyol nőrszöt - aki egész ottléte alatt rengeteg figyelmet fordított Éva állapotára - azzal bízták meg, hogy ő mondja el, mi várható a műtét utáni napokban. Beszélt a lassú ébredésről, a majdan mozgását korlátozó csövekről, drótokról, a lehetséges fájdalmakról, és azok helyes kezeléséről. Elmondta azt is, hogy a fájdalmakat ne próbálja gyógyszerek nélkül leküzdeni, hiszen szükség lesz az erejére, mert hamar fel kell az ágyból kelnie a műtét utáni tüdőgyulladás elkerülésére. Hosszú és nehéz napok lesznek, de tudatosuljon benne, hogy ez vele jár, és felépülése érdekében kövesse az orvosok ajánlásait, és sok mindent a saját erejéből kell majd megcsinálnia. Kényszeríteni semmire sem fogják. Külön tekintettel a légzésre, mert a mellkasi fájdalmak miatt az is küzdelmes lesz. Mindez

nagyon fontos, mert szokás szerint, és ha minden simán megy, egy hét után kiengedik a kórházból.

Beával megtudtuk, hogy reggel hatkor célszerű bemennünk, mert fél hétkor előkészítik Évát, és beviszik a műtőbe, hogy hétkor elkezdhessék ...

A merülés

És elérkezett az idő. Április 26. hétfő. Reggel hatkor Beával ott voltunk. Éva már kábult volt, épphogy csak válaszolt. Néma párbeszéd abban a picinke fél órában, és amíg gurul a kocsi, még egy-egy kézfogás. A „várunk vissza” le nem írható érzése. Picit olyan, mint a búcsú, de olyan búcsú, ami reménnyel teli. Nagyon nehéz, de várakozással terhelt.

Tán még a levegő is nehezebb ilyenkor .Akkor érzel ilyet, amikor leszáll a repülőgép vagy amikor egy fejes után a medence mélyére merülsz. Egész tudatosan és testeden elhatalmasodik az az iszonyatos nyomás. A hangok mintha valahonnan messziről hallatszanának, és ez addig tart, amíg a hangtalanul, méltóságteljesen, súlyos hajóként szinte elúszó betegágy mögött tompán, messziről, végtelen hosszan visszhangzón becsapódnak az ajtók. Tán még porzani is látod az ajtókat, és könnybe lábad tőle a szemed, de hamar rájössz, hogy por nincs és nem is volt ... A váró szinte kilométerekre van, de odaérsz, leülsz, és lassan, nagyon lassan enyhül a zsibbadás. És csend. Csak néha váltotok szót, ezért-azért kiléptek az ajtón, óránként csak annyi hír, hogy minden rendben ... Kevés, de semmi több. Enni sincs kedved ...

9 óra telt el pusztán annyi tájékoztatással, hogy minden rendben folyik, többet nem tudnak mondani. Közben, úgy dél felé – Dr. Fleischmann elmondása alapján ez volt a tervezett 5. óra ... – arra lettünk figyelmesek, hogy a várószoba előtti folyosón a falon lévő riadólámpa fehéren villog, és a folyosó végén lévő, egyébként mindig nyitott kétszárnyú ajtó becsukódik. Nem tudtuk, mi történhetett, de ez akkor a várakozásban eseménynek számított.

Délután 4 óra körül belépett a váróba, és kihívott minket Dr. Fleischmann és Dr. Szenohradzki. Elmondták, hogy a műtét sikerült, de nem komplikációmentesen. A tervezett időben minden kész volt, és amikor a szív beindult, az aortára csatlakozó két koszorúér közül az egyik veszélyesen elvékonyodott, a másik el is repedt. Az események oda vezettek, hogy az egyik asszisztens rosszul lett, le kellett váltani, a műtétet pedig folytatni kellett: lábszárból kivett érszakaszokkal hidalták át a sérült koszorúereket. Elmondásuk szerint külön szerencse, hogy mindez még akkor történt, amikor a vérkeringést nem választották le a gépről, és nyitott volt a mellkas.

Akkor villant az agyunkba a déli fény és ajtózárodás. Sose tudtuk meg, hogy köze volt-e az eseményekhez, de időben akkor volt.

Orvosaink megnyugtattak, hogy minden rendben, Éva még altatásban marad reggelig, mi menjünk haza, reggel 6-kor várnak minket, mert elkezdik az ébresztést, akkor szerencsés lenne ott lenni mellette.

És akkor nyílt az ajtó, és megjelent a gurulós ágy, rajta Éva, lélegeztető készülékkel, ezeryi kábellel, csővel, keréken gördülő állvánnyal, teleaggatva folyadékokkal telt tartályokkal, jelzőkészülékekkel.

Szép lassan visszatolták a szobába, ahol rögzítették az ágyat. Nekünk kint kellett maradni, de hamarosan behívtak. Akkorra már minden a helyén volt. Digitális kijelzőkkel ellenőrzött gyógyszeradagolók, gázpalackok, a legkülönbözőbb vastagságú csövek mindenhol, szuszamákoló levegőztető, szolid fényű monitorok avatatlan ész által felfoghatatlan milliónyi számmal, kúsó grafikonnal, villódzó jelzőfényekkel. A szobába már külső fény alig jutott be, mert lassan esteledett, a belső világítás nyomasztó sárgás fénnel árasztott el mindent. Semmi más nem hallatszott, csak a gépek halk duruzsolása, és Éva halk, egyenletes levegővételei.

Az első visszatérés

Április 27. Reggel 6 óra. Mi ott voltunk, és alig vártuk, mikor mehetünk be Évához és követhetjük az ébredését.

A szoba csendes volt. Éva fejénél nővérek, óvatosan próbálták nyitogatni a szemét. Mi először a lábánál figyeltük az eseményeket. Szólongattuk, hívogattuk. És megláttuk az első mozdulatokat! A lábujjával, a lábfejével kezdett integetni, egyre határozottabban, majd a kezével, és a fejével, miközben beszéltünk hozzá. Érzékelhetően a szavainkra, érintéseinkre válaszolt.

Az első mozgások láthatóan elfárasztották. Pillanatra a szemét is kinyitotta, de visszaaludt. Kis időre, mert újabb ébresztés és párbeszéd következett. Másodszorra már ránk nézett, jelezte: „itt vagyok, megérkeztem...”. Nagy volt az öröm.

Egy újabb pihenő után kiküldtek bennünket. Mi nem is érzékeljük, de kiderült, hogy jócskán belementünk a délelőttbe, és Beának el kellett mennie. Kért, hogy ha bármi történik, hívjam, munkája végeztével ismét bejön.

Már csak engem hívtak be ismét. Akkor már pár szót is tudtunk Évával váltani, mert a lélegeztető csövet kivették, arcára légző maszkot, orra alá oxigénszondát helyeztek.

Ekkor már feladat volt, hogy megpróbálja az önálló légzést. Ezt nagyon megnehezítették a szinte óramű pontossággal fél óránként jövő fájdalmak. Az időbeli rendszerességről kiderült, hogy a fájdalomra adott morfin hatóideje okozza. Az elvárás a hosszú, mély levegővétel lett volna, ehelyett szapora, gyenge pihegések sikerültek. Győzött a fájdalom. A légvétel erősségének mérésére egy egyszerű és praktikus készüléket kaptam, amivel egész délután jól elszórakoztunk. Soha olyan kaján tekintetet nem láttam a szemén, mint amikor egy-egy légző gyakorlathoz pajkosan szájához emelte a készülék gégecsövét. Kesernyés szórakozás volt ez, mert noha látszólag vidámak voltunk, lehetett látni, hogy Éva tudatára igen drasztikusan hat a félóránként adott morfin. Egyre inkább debil lett, és egyre többet gondoltam arra az amnéziás hétfő délutánra első műtétje után. Jelezttem is a nőrsznek, hogy valami nincs rendben, de elmondása szerint ez teljesen normális volt a narkotikum miatt.

Elhessegettem a gondolatokat, mert mindemellett Éva már tudott folyékony táplálékot szívószállal fogyasztani, amit azért jó volt látni.

Elérkezett a nővérváltás ideje, fél hét. Ilyenkor mindig ki kellett menni a szobából, és rendszerint ekkor mentem haza. Most is ez történt, közben Bea is megérkezett.

Én hazamentem, és az Éva kórházba kerülése óta követett rend szerint intéztem esti teendőimet. Általában 8 óra körül voltam otthon. Most úgy 9 óra körül, alighogy megvacsoráztam, csengett a telefon. Bea hívott. Kérte, hogy menjek be, mert bajok vannak. Évának epilepsziás rohama volt, és lebénult a bal oldala, most vizsgálják.

Igazából nem sokra emlékszem az egészről, de megpróbálom leírni. Pontosabban megismételni, amit már egyszer máshol megírtam.

Csak az éjszakai rohanás van, s füledben csak a hang dobol. A hívás hangja. Semmi nem jön át a doboláson túlról. Némának hallod a várost, a forgalmat. Nem hatol sehova a motorzaj, vak vagy a reflektorfényre. Csak a hívás hangja szól mint a végtelenített lemez. Az út van csak és a hang. És a gázpedál. Nincs idő és tér. Csak azt tudod, hogy elindultál és megérkeztél. Közben csak egy tudat van: menni kell.

Úgy kellett lennie, hogy mindez egy olyan időszakban történt, amikor forgalom alig volt, és a szokásos háromnegyed óra helyett 25 perc múlva megérkeztem. Akkorra már egy CT vizsgálatot megcsináltak, ami negatív eredményt hozott. Közben volt egy újabb rohama. Éva a rohamoktól, és a morfinhatástól eltekintve mindvégig magánál volt, és nem sokkal érkezésem után elaludt.

Bea hullafáradt volt az egész napi meló után, ezért megkért, hogy maradjak Éva mellett. Én örömet megtettem. A nőrsz nagyon készséges volt, odakészített nekem egy kényelmesebb széket, hozott meleg takarót, hogy a lehetőségekhez mérten jól teljen az éjszakám.

Éva nyugodtan aludt, nem sok minden történt. Egyedül az éjszakai röntgenvizsgáló jött elkészíteni – mint később kiderült, a minden éjjel szokásos – átvilágítást. A művelet meglepő volt. A kis termetű, izgó-mozgó férfi – mint kiderült, német – először egy kemény, de rugalmas lapot préselt be a lepedő alá, majd Éva teste fölé tolta a készüléket. Egy kattánás, és már kész is, pár perc múlva már sehol se volt ...

És a hosszú virrasztás után eljött a szerda reggeli nővérváltás, amikor ismét el kellett hagynom a szobát. Kicsit kiszellőztetem a fejem, jártam egyet. Gyorsan eltelt az óra. Jóval később, tudtam meg, hogy ez alatt az idő alatt újabb epilepsziás rohama volt.

Mire visszahívtak, már a szobában volt több nővér, és orvos, köztük Dr. Fleischmann, és Dr. Szenohradzki. Gondterhelten figyelték, próbálgatták Éva reflexeit. Kérdezték, tudja-e, hol van. Összefüggéstelen válaszokat kaptak. Amikor kérték, mozgassa jobb lábát, mozgatta, amikor a balt, akkor is a jobbat. Ugyanez volt az eredmény akkor is, ha nem szóban mondták, melyik oldalt,

hanem érintéssel jelezték. Felemelt bal keze, bal lába bénán hullott vissza, a jobb oldalával rendben válaszolt.

Közben hagyták, hogy én is hol a bal, hol a jobb kezét, lábujját fogjam, és figyeljem Éva mozdulatait. Amikor határozott erőt éreztem egyébként mozdulatlan bal kezében, lábujjában, és ezt megemlítettem, azt a választ kaptam: „Csak szeretné ha úgy lenne, ezért gondolja, hogy érzi.” A látvány félelemmel töltött el. Az elvesztéstől való félelemmel. De belülről mosolyogtam is, mert az, amit én, és csakis én éreztem, nem hagyta legyőzni a reményt.

Rövid tanácskozás után EEG vizsgálat mellett döntöttek. A légzési nehézségek, a tüdőgyulladás veszélye miatt, valamint a teljes kontroll érdekében visszaaltatták, újra intubálták.

Amíg előkészítették, és elvégezték a vizsgálatot, engem kiküldtek a váróba. Amikor végeztek, Dr. Fleischmann jött, elmondta, hogy semmi visszafordíthatatlan elváltozást nem találtak, a bénulásból való felépülés időtartamát nem tudják megítélni, de jó eséllyel maradandó elváltozás nélkül helyre fog állni.

Dr. Szenohradzki tolmácsolta mindezt, és látva a reakciómat ezzel zárta a mondandóját: „Igen, látom, ezek az órák, percek, amikor pár ósz hajszállal több lesz az ember fején.”

Mire visszatértem a szobába, Éva ismét légző csővel a szájában aludt. Mindez történt valamikor ebédidő környékén. Észrevettem, hogy mindkét lábfeje kint van a takaró alól. Nem volt meleg a szobában, gondoltam, egy picinkét megmelengetem. Jobb dolgom nem akadt, elidőztem ezzel egy darabig. És ami ekkor következett, az számomra maga volt a csoda. Egyszer csak Éva elkezdett jelzéseket adni a lábujjaival. Először a jobb lábával ismételve tehető mozdulatokat tett. Ez is meglepett, mert egyébként teljesen mozdulatlanul feküdt, semmire nem reagált. De az már annál jobban, amikor az integetéseket fokozatosan erősödő ujjmozdulatok követték ... a bal lábán! Igaz, sokkal gyengébben, és más mozdulatok voltak azok, de ... voltak! Nem szóltam senkinek, csak figyeltem, ahogy erősödnek az integetéseket követő zongorázó ujjmozdulatok. Közben időnként a kezeivel is meg-megmozdult.

Így történt, hogy szerdán úgy mentem haza, hogy alig vártam, láthassam másnap a professzor úr arcát.

A második visszatérés.

És eljött a másnap, a délelőtti vizit ideje. Ismét professzor úr jött be, és elsőként Éva hogylétéről érdeklődött. Akkor már ébren volt, és elégedetten bólogatott. És akkor jött a próba. Dr. Szenohradzki remekül palástolta meglepetését, csak örömét fejezte ki, és gratulált Évának ahhoz, hogy bal kezét, lábát is kis különbségekkel ugyan, de ugyanolyan koordináltan mozgatta, mint a jobbat.

Ettől az eseménytől kezdve már minden ment a maga útján a vasárnapi tubuseltávolításig, és a kórházból való május 11-i kilépésig.

A közben eltelt egy hét alatt Éva egyre többször felkelt, a fizioterapeuta orvosnő javaslatára sétált a gyógytornász támogatásával. Fájdalmai egyre kevésbé korlátozták a mozgásában, és ahogy teltek a napok, a csövek, kábelek is fogytak. Közben bevallottan csodájára jártak anasztéziológusok, és más rezidensek, hogy megnézzék azt az embert, aki olyan helyzetből jött vissza, ami ritkaságszámba ment.

Amit erről az időszakról megemlítenék, egy eseménysor, amire nem szolgálnék magyarázattal, ezt tegye meg ki-ki világnézete, életszemlélete szerint.

Éva a LAC+USC-ben az intenzív szobát akkor láthatta kívülről, amikor a mentősök odaszállították, de akkor kellőképpen elvonta a figyelmét az új helyzet, aligha figyelt fel a sarokban lévő nem túl feltűnő ajtóra, valamint május 7-én vasárnap, amikor megtette első körsétáját. Ezt a történet szempontjából fontos tudni.

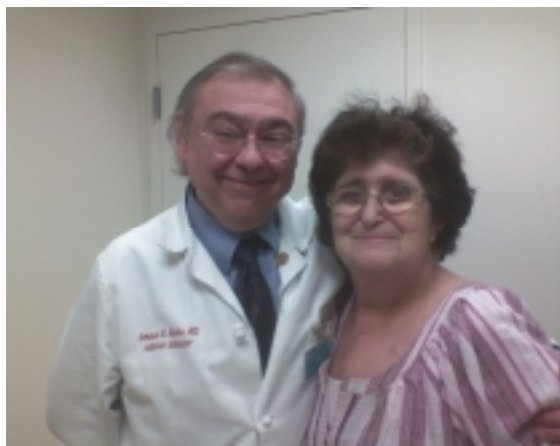
Lépcsőház az ismeretlenbe

Nekem a műtét utáni hetekben többször beszámolt egy tapasztalatáról, ami számomra elég furcsa volt, de zavarossága, hihetlensége összefért azzal, hogy fájdalomcsillapítónak továbbra is narkotikumot kapott, az epilepsziás rohamai után ugyan nem morfint, hanem vicodint, de a lényegen ez alig változtat, mert ez a szer meg ópiumszármazék.

Elmondta, hogy a tőle balra eső szomszéd szobában szerinte kárpátaljai magyarok rendszeresen buliznak, lármáznak, és a két szoba közti sarokban lévő ajtón át hozzák vizik az italt, a sötét lépcsőházból. Ezt egyébként máig emlegeti, mert élesen benne vannak az emlékek. Én persze kétkedve fogadtam a sztorit, annál is inkább mert a kérdéses intenzív szobában egy másik szívműtétes feküdt, igen rázós állapotban. Azt azonban láttam, hogy valóban van ott egy ajtó, vélhetően valamilyen kiszolgáló, vagy biztonsági átjáró, de többet én se tudtam róla, sosem láttam kinyitva. A megdöbbenés akkor fogadott, amikor első körsétáját megtéve az emlegetett ajtóhoz értünk. Éva rámutatott: „Ez az az ajtó!”. Ez nem volt újság, mert tudtam. Ám soha máskor, de most kinyílt, és kilépett onnan valaki. Pár pillanat alatt láttuk, hogy valóban egy meglehetősen sötét lépcsőház van ott...

És itt fejezném be a történetet. A továbbiakban már semmi zavaró, vagy rendkívüli esemény nem volt. Inkább néhány fontos tanulságot szeretnék megosztani, ami jó szolgálatot tehet mindenkinek, aki figyelemmel kíséri, segíti, támogatja egy családtagjának, gyerekének, szülőjének, társának a küszködéseit az életben maradásért.

Egy rejtély azért volt, amire később kaptunk – ha nem is teljes - magyarázatot. Amikor Éva bekerült a LAC+USC intenzív szobájába, kezelőinek listájára felkerült egy név, és attól kezdve mindenki őt emlegette. Apránként megértettük, hogy fontos név, ami abból is látható volt, hogy a szoba falán az ajtó mellett lévő, a mindenkori szolgálati névsort tartalmazó, filctollal írott táblán napi rendszerességgel változtak a nevek, egyedül a névlista legelején lévő név maradt mindvégig ugyanaz: Dr. Nuño. Tudtuk, éreztük, hogy valamiért fontos a név, de többet sem. A rejtélyre akkor derült fény, amikor a műtét után visszatértünk a kardiológiai kontrollra. Évával a vizsgálóban vártuk, hogy jöjjön az orvos. Egyszer csak belépett egy szerény, halk szavú, mosolygós arcú férfi, és

köszöntött minket. Megvizsgálta Évát, hogyléte felől érdeklődött, és kiszedett pár varratot, ami később gyógyuló sebeiben még ott volt. Ismerős volt az arc, mert amíg Éva bent feküdt, láttuk mi őt Dr. Szenohradzki kíséretében, be nem jött ugyan sosem a szobába, de amikor elmentek az üvegajtó előtt, ismerősként, biztatóan, és mosolyogva intett. Most, a vizsgálóban elolvashattuk a névtábláján lévő feliratot: „Ismael N. Nuño, M.D., Assistant Professor of Clinical Surgery University of Southern California, Keck School of Medicine”. Azóta sem tudtuk meg, hogy a műtétben mi volt a szerepe. Ő operált? Asszisztált?

Megfigyelt? Egyáltalán: igazából soha senki nem mondta el, ki ki is volt valójában a műtét során. Ha jól visszagondolok, az Éva körül sürgölődő embereket két dolog különböztette meg: egyik a tevékenység, másik a névtábla. Előbbiről senki nem beszélt, csak tette mindenki a dolgát, utóbbi

megfigyelésére pedig nem is igazán volt mindig idő. Azt hiszem, ez nagyon jó így. Remek érzés úgy találkozni kiváló emberekkel, hogy nem a rangjukat tudjuk meg először, hanem megérezzük, hogy rájuk bízhatjuk az életünket. Ezek az arcok vésik be magukat kitörölhetetlenül legmélyebbre az ember lelkében – névtől, rangtól teljesen függetlenül.

Hit és remény

Egyik legfontosabb, és mindent legyőzni képes erő az a hit, ami a bajban lévő társunkat képes kézen fogni, és mellettünk tartani.

Az a hit, ami képessé tesz arra, hogy fülébe súghassuk a legnehezebb percekben, látszólag tudatállapotának mélypontjára süllyedt társunknak, itt az ideje a döntésnek: együtt mindig, de hol? Itt, e világon, vagy odaát?

Az a hit, ami lehetővé teszi a lehetetlent, hogy egy melengető kéz megérezze a más által nem hitt erőt a béna kézben, és mozgásra készítse azt.

Az a remény, ami ha ezüstös szálak árán is, nem engedi el, akit nem akarunk.

A barátok

Egyedül nem megy. Vannak percek, amikor a betegágyon fekvő ember feladni látszik. Tőle is jön erő, de nem elég. Ekkor jön a barátok hatalma.

Én egész idő alatt – és ez így volt Éva első műtétje idején is – folyamatosan tartottam a kapcsolatot a barátokkal. Most annyival volt ez több, hogy Éva mellett ott volt a notebook, és amikor képes volt

rá, maga is beszélt a barátaival, de magatehetetlen állapotában én hívtam fel őket skypeon, és ha másképp nem is de bólogatással, gesztusokkal bekapcsolódott a beszélgetésbe.

A folyamatos kapcsolattartás részemről akkor sem ért véget, amikor nem voltam mellette, hiszen az időeltolódás miatt az ottani esték, éjszakák itt, Magyarországon délelőttöt, nappalt jelentettek. Rengeteg támogató, biztató szót kaptam, ami sok-sok plusz erőt adott ahhoz, hogy aztán én is képes legyek talpon maradni, erőt adni.

A kórházban tapasztalt emberi hozzáállás is hasonlított a barátokéhoz. erről talán Éva tud érzékletesebben beszámolni, mert a betegágyról nézve minden más. Minden gesztus megsokszorozódik, minden arc sokkal szebb, minden emberi hang zene a fülnek, és

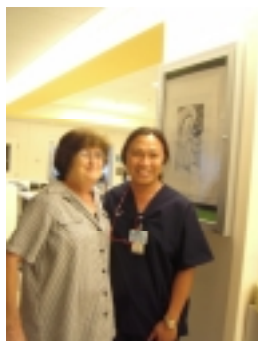
valahogy még a beszéd is érthetőbb, ha más nyelven szólal is meg. És a legszebb az egészben az, amikor azt látjuk, hogy mindez fogadtatásra talál, és visszatükröződik ezeknek az embereknek az egész lényén.

Csak néhány emlékezetes név és arc, a teljesség legkisebb igénye nélkül. Hosszú lenne mindet felsorolni, és leírni.

Elisabeth, a fekete angyal. Éva bénult állapotát követően három napig ő volt a napos nővér. Emlékszem, Éva áradozott róla, ahogy elmondta, milyen érzés volt elsőként meglátni a barátságos, mosolygós fekete arcot, milyen volt az érintése, milyen volt, amikor a légútjai tisztításakor bízta: „Eva, kaffkaff”...

Tito nővér, aki fivér volt, a soha meg nem álló, izgó-mozgó, örökké tetre kész ember. Aki képes volt a fekvéstől elszibbadt Éva hangulatát javítandó felajánlani: „látom, rossz a kedved, megmoshatom a hajad?” És mindjárt szebb lett minden.

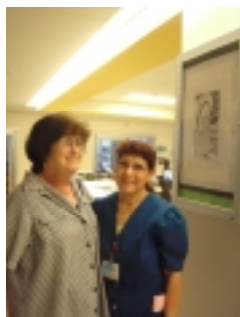

Romy. Én először akkor hallottam a hangját, amikor Éva telefonált, és Romy szólt hozzá valamit. Hallottam a lágy, mély, hangot. Amikor bent találkoztam vele, azt láttam, hogy Romy egy nagyon karakteres, hosszú hollófekete hajú, mosolygós navajo indián asszony, a mély hang tökéletes összhangban volt a látvánnyal, és kitartó gondoskodásával, kecses járásával is. Véletlenül tévedt a tekintetem a névtáblájára: Romeo.

Lisa nővér. Agilis, nehezebben oldódó, de hamarosan nagyon kedves és talpraesett kínai asszony. Rengeteget magyarázott, és ha látta, nem értjük, türelmesen megismételte.

megismételte.

A két langaléta fiatal anasztziológus, nevüket sajnos nem tudjuk, akik a műtét előtt vizitáltak Évánál. Azért jegyeztük meg őket, mert szépek, kedvesek, és fiatalok voltak.

És Kathy, a koordinátor. Ő a háttérből szervezte feszes precizitással az intenzív osztály életét. Ő volt az, akitől Dr. Szenohradzski megtudta, hogy magyar beteg érkezett.

Talán még a mindenre odafigyelő Nellyt említeném, aki a gondozók vezetője lehetett, mert szinte nem volt nap, hogy ne láttuk volna bent, és gyakran ott volt az ágyneműcserénél, fürdetésnél, de volt, hogy ő hozott vizet, vagy segített pár – apróbb-nagyobb – dologban ...

Tanulságok

Nekem személy szerint a történetek életre szóló töltetet adtak. Az első műtét után is úgy éreztem, de most sokszorosan, hogy minden nehézségük, fájdalmuk mellett megtisztítók, pozitív élményt jelentettek: én épültem belőlük. Sok mindent egészen másképp látok. Ha az ilyen tapasztalatoknak nem lennének mindig áldozatai, azt mondanám, megéri megszerezni, mert emberségben, lelkileg felemelnek.

2010. december 11.